

Taking one's life

Shiur# 396 | Oct 26th 2022

משנה מסכת ביכורים פרק ג משנה ג

הגיעו קרוב לירושלם שלחו לפניהם ועטרו את בכוריהם הפחות הסגנים והגזברים יוצאים לקראתם לפי כבוד הנכנסים היו יוצאים וכל בעלי אומניות שבירושלם עומדים לפניהם ושואלין בשלומם אחינו וכו'.

ר' עובדיה מברטנורא מסכת ביכורים פרק ג משנה ג

וכל בעלי אומניות שבירושלם עומדים מפניהם. אע"ג דאין בעלי אומניות חייבין לעמוד מפני ת"ח בשעה שעוסקים במלאכתם כדי שלא יתבטלו ממלאכתם, מ"מ היו חייבים לעמוד מפני מביאי בכורים דחביבה מצוה בשעתה. ומטעם זה עומדים מפני נושאי המטה שהמת בה ומפני נושאי התינוק לברית מילה:

תוספות אנשי שם מסכת ביכורים פרק ג משנה ג

בא"ד ומפני נושאי התינוק וכו'. יש לדחות דשאני התם דבעידנא דאזלי הם עוסקים במצוה ממש דמקרא כתיב והלכת אל המקום וגם בהוצאת המת י"ל דעוסק במצוה ממש שכבוד היא למת לנשאו על כתפו וכדא' רז"ל דטען יטענוניה וכו' אבל בזה אכתי לאו עוסק במצוה הוא דאין שום מצוה בהולכת התינוק והכנה למצוה הוא דהוויא ומנ"ל דצריכין גם בזה לעמוד ואפשר דמכל מקום שכר פסיעות יש. ומ"מ לא מצאתי כן להפוסקים ז"ל אלא ראה זה כתב המרדכי שצריכים לעמוד כל העם בשעת מילה אמנם לאו משום כבוד העוסקים במצוה מטו בה אלא משום כבוד המצוה עצמה והביא זכר לדבר ויעמוד כל העם בברית. (ש"ל):

רא"ש מסכת כתובות פרק א סימן יב

ונ"ל כי ברכה זו אינה ברכה לעשיית המצוה כי פריה ורביה היינו קיום המצוה ואם לקח פלגש וקיים פריה ורביה אינו מחוייב לקדש אשה.

רמב"ם הלכות אישות פרק א הלכה א - ב

קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה מכניסה לביתו ובועלה בינו לבין עצמו ותהיה לו לאשה, כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואחר כך תהיה לו לאשה שנאמר כי יקח איש אשה ובא אליה. וליקוחין אלו מצות עשה של תורה הם.

ישמח לב עמוד צא

והגאון רבי ישראל בעלסקי (ר"י תורה ודעת) אמר לי
שמרן הגר"י קמינצקי היה עומד, אבל מרן
ר' משה פיינשטיין לא היה עומד כיון שחשש שהוא
מנהג הרפורמים, [וכן אמר לי בנו הגאון ר' שלום ראובן
פיינשטיין שליט"א שלא לעמוד] והוסיף הגר"י בעלסקי

A Letter by Reb Ahron Feldman to a Gay Baal Teshuva

Dear _____, I received your letter a few days ago and was very pained by the anguish you have undergone for so many years because of your homosexuality and which is especially tortuous to you now that you have become a baal teshuvah. You have asked me for a Torah view on your problem. I hasten to answer you with the hope that what I write you will help you in some way. I believe that the course you have taken is correct: you must refuse to deny your nature as a homosexual while at the same time refuse to deny your Jewishness. There is no contradiction between the two if they are viewed in their proper perspective. Judaism looks negatively at homosexual activity, but not at the homosexual nature. Whatever the source of this nature, whether it is genetic or acquired (the Torah does not express any view on the matter), is immaterial. This nature in no way diminishes or affects the Jewishness of a homosexual. He is as beloved in God's eyes as any other Jew, and is as responsible as any Jew in all the mitzvos. He is obligated to achieve life's goals by directing his life towards spiritual growth, sanctity and perfection of his character—no less than is any other Jew. He will merit the same share in the world to come which every Jew merits, minimally by being the descendant of Avraham Avinu and maximally by totally devoting his life towards the service of God. Past homosexual activity has no bearing on one's Jewishness. Although it is a serious sin, all humans by nature have spiritual shortcomings and this is why Teshuva was given to them. Teshuva has the capacity to return a person to a state even higher than which he had before the sin. Accordingly, a Jewish homosexual has to make a commitment to embark on a course where he will ultimately rid himself

of homosexual activity. It is not necessary that he change his sexual orientation (if this is at all possible), but that he cease this activity. It is obvious that for many people this will be difficult, and will have to be accomplished over a period of time. But it must be done and it can be done. Family and children are important in Jewish society but one who does not have this need not feel that he is not a full-fledged member of the community. The verse in Isaiah 58, which is read by Jews all over the world on every public fast-day, is addressed to the homosexual: Let not the saris (who is physically unable to have children) say 'I am a dried up tree.' For so saith G-d to the sarisim who keep my Sabbath, who choose what I desire, and who keep my covenant: I shall make them in My house and within My walls a monument, a shrine, superior to sons and daughters. I shall render their (lit., his) name everlasting, one which will never be forgotten. Can a homosexual be expected to live as a celibate? I believe a Jewish homosexual can accomplish this if he decides that the Jewish people are his "wife and children." It is possible to do this if he throws his every spare moment into devotion to the welfare of his people. There are many areas where he can do this. Because he does not have a family, a homosexual can make serious contributions to Judaism which others cannot. For example, bringing Judaism to smaller communities where there are no facilities for raising a Jewish family. I know of a case where a rabbi successfully inspired the Jews of an entire city for over forty years because, for various reasons, he never married. Since there were no religious schools in town, the rabbis who had held his pulpit before him all moved away when their children had to start going to school. But this rabbi, because he had no family, stayed on and had a major impact on the entire city. Activities involving much travel, such as fundraising, a vital aspect of Jewish survival, are best accomplished by someone who is not tied down to a family. I know of a homosexual who helped establish several important institutions through his fundraising and is grateful for the sexual orientation which freed him to make this contribution. Even within one's community devotion to public causes can be more easily done by someone who has no family obligations. Several individuals whom I know became respected, active members of their communities during their lifetimes even though it was well known that they had no interest in marriage. It is no accident that homosexuals are generally more sensitive to the needs of others and to matters of the spirit (viz., the high percentage in the arts) than the rest of the population. This is because their function in society is meant to be one where their family is the Jewish people. Their sensitivity is an emotional tool which they were granted for devoting themselves to, and empathizing with, others. Devotion of one's life to others is generally not considered an option in our modern world since fulfillment of one's own desires and appetites is considered the major goal of life. This has caused the homosexual community to publicly flaunt their homosexual activity, as if to say to the rest of the world, "See, we can have just as much fun as you!" This is an understandable response to a culture which believes that without sexual satisfaction life is a failure. But this belief is both a total falsehood as well as a perversion of the nature of humanity. The fact is that neither homosexual or heterosexual activity has the capacity to grant happiness to humans, as even a cursory glance at our unhappy world will demonstrate. The only activity which can give us happiness is striving towards reaching the true goals of life. Life is not

meant to be an arena for material satisfaction. It is to be used to carry out G-d's will by coming closer to Him and serving Him by keeping His commandments. Sexual activity, by which the family unit can be built, is only one of the activities with which a man can serve God. But someone who does not have this capacity still has a whole life and unlimited opportunities to serve God. I have written at the outset that it is important for you to come to terms with your homosexuality. But to do so it is vital to change your orientation away from the manner in which Western culture views life and and instead see sexuality in its proper perspective. How does Judaism look at the reason for someone having been born or turned into a homosexual? Life is meant to be a set of challenges by which we continuously grow spiritually. Any physical defect curtails the enjoyment of life, but, on the other hand, meeting the challenge inherent in such a defect can be the greatest source of joy and accomplishment. Challenges are what life is all about, and homosexuality is one of these challenges. It is difficult for us to understand why certain people were given certain shortcomings as their challenge in life and other were not. We cannot fathom God's ways but we can be sure that there is beneficence behind these handicaps. When these shortcomings are met they will grant us a greater satisfaction from our lives and a deeper devotion to G-d than if we were not given them. A homosexual has an admitted defect, namely that he cannot have a family, but one which need not hamper his development into the human which G-d would want him to be. When the challenge of the shortcoming is met, the reward will be that much greater. I will add that I do not think that it is necessary for you to give up on the hope of someday having a family. The ways of Providence are manifold. For example, I was personally involved in a case of a woman who knowingly married a homosexual man in order to help him overcome his condition. They subsequently had a large family. It was only because they were both deeply religious Jews that they were successful. There is reason to hope that with your acceptance of living a life in the service of G-d, your problem as well will be overcome. Nothing is impossible if we merit Divine assistance; "Can the hand of G-d ever be inadequate? I hope that the ideas I have expressed here will be of help to you. In your struggle towards reaching the goals of your life, remember that you are not unique: all of humanity is engaged in the same struggle. You were just given a different set of circumstances within which to operate. With my heartfelt blessings for your welfare and for your true success, I remain Very truly yours,

Aharon Feldman

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף כב עמוד א

רבא אמר: במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב. כי הא דרב אדא בר מתנא הוה קאזיל לבי רב, אמרה ליה דביתהו: ינוקי דידך מאי אעביד להו? אמר לה: מי שלימו קורמי באגמא.

בית יוסף יורה דעה סימן קנז בבדק הבית

[בדק הבית] וכתוב בארחות חיים (סי' ד הל' אהבת השם אות א) בבראשית רבה (פרשה לד אות יג) דורש ואך את דמכם לנפשותיכם וגו' (בראשית ט ה) אזהרה לחונק את נפשו יכול אפילו כחנניה מישאל ועזריה תלמוד לומר אך פירוש שבשעת השמד יכול למסור עצמו למיתה ולהרוג את עצמו אם הוא ירא שלא יוכל לעמוד בניסיון וכן יכול אפילו כשאל בן קיש (שמואל א לא ד) שאם ירא שמא יעשו לו יסורים קשים שיכול למסור עצמו למיתה תלמוד לומר אך. ומכאן מביאין ראייה השוחטים התינוקות בשעת השמד ויש אוסרים ומפרשים הך תלמוד לומר אך שאינו יכול להרוג עצמו וחנניה מישאל ועזריה מסרו עצמם ביד אחרים אבל הם לא פגעו בעצמם ושאל בן קיש שלא ברצון חכמים עשה. ומעשה ברב אחד ששחט תינוקות הרבה בשעת השמד שירא שיעבירום על דת והיה עמו רב אחר וכעס עליו וקראו רוצח והוא לא חש לדבריו ואמר הרב המונע אם כדברי יהרג אותו רב במיתה משונה וכן היה שתפשוהו גוים והיו פושטים עורו ונותנין חול בין העור והבשר ואח"כ נתבטלה הגזרה ואם לא שחט אותם אפשר שהיו ניצולים ולא היו הורגים אותם. וז"ל רבינו ירוחם (ני"ח ח"ג קסה ע"ד) וכו' [עד כאן]:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שמה סעיף א

המאבד עצמו לדעת אין מתעסקים עמו לכל דבר, ואין מתאבלין עליו ואין מספידין אותו, ולא קורעין ולא חולצין.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שמה סעיף ג

קטן המאבד עצמו לדעת, חשוב כשלא לדעת. וכן גדול המאבד עצמו לדעת והוא אנוס כשאל המלך, אין מונעין ממנו כל דבר.

חדושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף יח עמוד א

הא דאמרינן בהגדה דר' חנינא בן תרדיון מוטב יטלנה מי שנתנה ולא אחבול בעצמי. כתוב בגליוני התוספות שהיה אומר ר"ת דהיכא שמתירא שלא יכריחוהו לעבור על דת מותר לחבול בעצמו, והכי איתא במדרש (ב"ר ל"ד י"ד) כתיב (בראשית ט' ה') אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש מכאן אזהרה לאדם שלא יחבול בעצמו. יכול אפי' כשאל מלך ישראל, פירוש שחבל בעצמו מפני שהיה מתירא שמא יעבירוהו על דת, תלמוד לומר אך מיעט, דבכי האי גונא שרי, ומכאן לומדין לשחוט הנערים בגזירות מפני העברת הדת, ע"כ מצאתי בגליוני התוספות, והם דברים שצריכין תלמוד ועיון גדול, אלא שכבר הורה זקן, ושמענו בשם גדולי צרפת שהתירו כן הלכה למעשה.

ים של שלמה מסכת בבא קמא פרק ח סימן נט

ולי נראה, דהלכה כמתניתין, שאסור לחבול ולבייש בעצמו. דמתניתין עיקר לגבי ברייתא. וכן הרי"ף והרא"ש לא

הביאו רק המשנה. וא"כ אפילו לצורך אסור. דהא מעשה דרבי עקיבא לצורך ממון היה. ואפילו הכי אמר רבי עקיבא שאינו רשאי לחבול בעצמו. וק"ו חבלה ממש, וכן האי קרא דרשין בגמרא בהאי סוגיא. אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש (בראשית ט', ה') אמר ר' אליעזר, מיד נפשותיכם אדרוש. היינו נמי שאסור להרוג את עצמו בשביל שום דבר שירא. וכן פסק ר"י להדיא (תוד"ה אלא). ונראה, אפילו אם נתפס בידי גוים. ומתיירא שלא יענו אותו עד שיעבוד ע"ז. מ"מ לא ימית את עצמו. ויסבול כל העיניים לפי כחו, והבא לטהר מסייעים לו. ואולי יכול לקבל הענויים. ואף שאמרינן (כתובות ל"ג ע"ב) אלמלא נגדינהו לחנניא מישאל ועזריה כבר פלחו לצלמא. הלא פירש התו' (שם ד"ה אילמלי) משום דהצלם דנבוכדנצר אינו עשוי אלא לכבוד המלך, ולא היה ע"ז ממש אבל אם היה ע"ז ממש. ח"ו שלא היו מקבלים העיניים, דהא ר' עקיבא היו סורקים את בשרו במסרק של ברזל (ברכות ס"א ע"ב). ואמר כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, אימתי יבא לידי ואקיימנה. בכל לבבך ובכל נפשך (תו' פרק אלו נערות). וג"כ אין דרך מלכות לענות אותו על שיעבוד ע"ז. אלא דנין אותו, או בשריפה, או במיתה חמורה. וא"כ יהרג ואל יעבור, וזה אינו קרוי חובל בעצמו, כמו שכתב הרא"ש בפרק אין מעמידין (ע"ז פ"ב סימן ט'). שאין קרוי חובל בעצמו כשמניח עצמו ליהרג כו'. אבל בעצמו פשיטא אסור. וכן מצינו להדיא בפ"ק דע"ז (י"ח ע"א) גבי ר' חנינא בן תרדיון, שא"ל תלמידיו, ר' פתח פיך ותכניס בו האש, ותצא נשמתך במהרה. אמר, מוטב שיטלנה מי שנתנה, ואל יחבול בעצמו. אבל בקש לאחרים לקרב מיתתו. ומ"מ אם מתיירא שלא יענו אותו על יהודים אחרים. ויאבדו ח"ו כמה נפשות מישראל. כמו שיש מקצת מושלים על דבר שקר, שמענין יהודי אחד על הכלל. ואחד יאבד בעו"ה הרבה, מותר להרוג בעצמו, ואולי שאול ע"ה כיון על זה שנפל על חרבו (ש"א ל"א, ד'). שסבר אם יפול חי בידם יתעללו בו, ויענו אותו. ומסתמא בני ישראל לא יכולים לראות ולשמע בצרת המלך, ולא יעמדו על נפשם מלנקום נקמתו ולהצילו. ויפלו כמה רבבות מישראל. והוא כבר ידע שנגזרה עליו הגזירה, שלא ימלט מהם. ועל זה אמר קרא, פן יבואו הערלים ודקרני, כלומר, שבסוף ידקרוני, וממיתים אותי, ויתעללו בי קודם מיתה, ולפקוח נפש אחרים מותר לחבול בעצמו. וגם אפשר משום כבוד מלך משוח ה'. שאין ראוי שימות בידי הערלים, ויעשו בו מיתת עינוי ובזיון, והוא חילול ה' בדת אמונתנו.

אף שמצאתי כתוב בשם הריטב"א ז"ל (עין יעקב ע"ז י"ח ע"א) ז"ל, הא דאמרינן בהגדה דר' חנינא בן תרדיון, מוטב שיטלנה מי שנתנה, ולא אחבול בעצמי. כתוב בגליוני התו', שהיה אומר ר"ת ז"ל, היכא דמתיירא שלא יכריחוהו לעבור על דת. מותר לחבל בעצמו, והכי איתא במדרש (ב"ר ל"ד, י"ט) כתיב (בראשית ט', ה') אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש, מכאן אזהרה לאדם שלא יחבול בעצמו. יכול אפילו כשאול מלך ישראל, ת"ל אך מיעוט. פירש שחבל בעצמו, מפני שהיה מתיירא שמא יעבירוהו על דת. דבכה"ג שרי, ומכאן לומדים לשחוט הנערים בגזירות, מפני העברת דת. ע"כ מצאתי בגליוני התו'. והם דברים שצריכין תלמוד ועיון. אלא שכבר הורה זקן, ושמענו בשם גדולי צרפת, שהתירו בו הלכה למעשה עכ"ל. אבל כבר מוכח מדעת ר"י (תוד"ה אלא) שאינו. שכתב אסור להרוג את עצמו מפני שירא. ומדכתב סתם שירא, משמע אפילו מיראת שמים, שלא יעבירוהו על דת. וכן הרא"ש (ע"ז שם) לא התיר אלא להניח עצמו ליהרג, וזה אינו קרוי חובל בעצמו. אבל לא שיחבול בעצמו. וגם דעת שאול לא היה כן כמו שכתב. דא"כ לא היה רוצה לקיים המקרא בכל לבבך ובכל

נפשך. כמו ר' עקיבא, שהיה מצטער על זה, וגם לישנא דקרא לא משמעת כלל, משום שיעברוהו על דת. אלא שלא יעללו בו, לצערו ולענות אותו. כמו שנאמר פן יבואו הערלים ויתעללו בי. ואפשר שהוא מפרש ויתעללו בי על עבירות, ועל זה היה מתיירא. הלא אמר ודקרני, וזה עניין מיתה, וכן תרגום יהונתן וקטלוני. אלא הוא מטעמא שכתבתי. ועל זה מיעט במדרש לעיל אך לנפשתיכם. אבל לא כיון המדרש שהיה שאול עושה מפני העברת דת. וק"ו שאסור בשעת הגזירה לשחוט את בניו, כדי שלא יטמאו אותם בשמד. כי אפילו בעצמו אין אדם רשאי לחבול, ק"ו באחרים. ומסתמא אם (אינם) ראויים וזוכים לכך יחזרו מעצמן, ועכשיו הן אנוסים, ופטורים לגמרי, וג"כ רוב האנוסים חוזרים אחר כמה שנים. ולפעמים בניהם חוזרים. ומ"מ יכול להצית את הבית, כדי שישרפו הוא ובניו בעת הגזירה, וזה אינו קרוי חובל בעצמו. אלא כמו שהניח עצמו ליהרג, וזהו מותר. ור' חנינא בן תרדיון נמי ביקש לקרב מיתתו. רק שלא רצה לעשות בגופו. כגון לפתוח פיו, ולקבל האש, דהוי כחובל בגופו ממש וכו'.

שו"ת בשמים ראש סי' שמה

אשר שאלתני באחד חסר לחם וחטוף שח / שהלך בפני שני' / ואמר מאסתי חיי / ואנד ענמו / אס רשאי' קרובי' להתחבל / כיון דפסק הרמב"ם ו"ל בהלכת חבל / דאין מתחבלין עליו / כברייתא דמס' שמחות / אס פרושו אינן נריכין / אכל אס רוצים לחפות עליו / אס זה כבודם הוא :

תשובה מדברי הרמב"ם ו"ל ענמו נראה כדבריך : דאין יברכו לחבל / ואלו חובלי' ושחתי' / ועוסקי' בפרקמטי' ובמלאכה / ואולי על אינינוק לב / אמנס בעיקר הכוון / תלילה לדון את הדין הזה לרעה / וכבר אמרו במדרש על פסוק אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש / יכול כשאול בן קיש תלמוד לומר אך / ושאלו הי' רק מתיירא / פן יתעללו בו / ולא קאמר דווקא שישלחוהו בנויים גדולים להתקלם בישראל / והי' חילול ה' נדבר / לא כי שכל שעש' מריבוי נרותיו / דאנוס ויסורי' או עוני במור / אין כאן איחוש • אדרבא ננו רבותינו ו"ל את זדיקי' מלך יהודא / ואמרו לכן גלה עמי מבלי לב / שהי' לו לזדיקי' להקיש ענמו בכותל וימות / ולא יראה בשחיטת בניו לעיניו / וגם מנו רבותינו ו"ל אחיתופל בשלש הדיוטות / ולפי שמרד נמלכות דוד / ולא הי' אחיתופל מאבד לדעת / ועני' המאבד לדעת / הוא המבזה את הבריות / ונוטע בעובה ושנא את העולם כמקלת הפילוסופים שעושי' בן / להמרות פני עליון / המשכתב בעולמו / ורואה אותו כי טוב • ואומר יהי בן / ואלה אומר' לא בן / ומקלחן אומר' ג"כ / כי זה שנת הנשמה שמוציאה מן הגוף

העבור הזה / שהוא להקבר / וכיוצא בהנלי רשע ושא • אכל בצרת נפשו כי לא יוכל שאת • ואף כי זה לשמר ענמו מן החט • שכל הנרות והרעות וגם העוני ענירי' אדם על דעת ענמו ועל דעת קונו • אין ספק שאין נזה שום איסור / ונדברי אלה קמלא / שבר לקושיית הפילוסופים / אשר בה יחשבו להכל את הדת / ותאלמנה שפתי שקר הדוברות על זדיק של עולם / וחבר שבפיהם מנהגן עדת / ומן אורייתא לא יעידון כל עדת / ואתם עשו לעני הוה כדרך שנוהגין בכל ישראל / וקו לא מידי !

שו"ת חתם סופר יורה דעה סימן שכו

[והנה בלי ספק שהוא עון פלילי אחד מג' החמורות עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכת דמים וכל העוברים אפילו מתו ברשעתם מ"מ מיתה ממרקת וזה במיתתו רצח את עצמו וצא ולמד מר"ח בן תרדיון פ"ק דע"ז דאע"פ שהיה מצר מאד ומיתתו טוב לו מחיו שהרי האספיקלטור שקירב מיתתו בסילוקן של ספוגי צמר זכה לחיי העוה"ב מ"מ הוא עצמו לא פתח פיו שיכנס בו האש יאמר מוטב שיטלנו מי שנתנה ואל ישליט הוא בעצמו (ובזה נזדייף ס' בשמים רא"ש סי' שמ"ה) ומוכח דאפי' המיצר ביותר מ"מ רוצח הוא ומת ברשעו.

שו"ת טוב טעם ודעת – רב שלמה קלוגר - מהדורא תליתאי ב סימן רב

הנה ראיתי בספר בשמים ראש שהעתיק תשובת הרא"ש סי' שמ"ה בענין שהיה מאבד עצמו לדעת מכח העניות והשיב דאין לו דין מאבד עצמו לדעת יע"ש. ולדעתי ישתקע הדבר ולא יאמר בישראל כן ולא אאמין שיצאו דברים אלו מפי הרא"ש כלל. דהנה מלשון כל הפוסקים ודאי משמע להיפוך שבכל ענין הוי בכלל מאבד עצמו לדעת. וגם ממה דנחלקו הפוסקים בדברים שאין מחויב למסור נפשו אם רשאי להחמיר על עצמו או לא משמע דבכל ענין כל דלא הוי לשם קדושת השם ודאי אסור. וכיון דאסור לאבד נפשו הוי בכלל מאבד עצמו לדעת. וגם מה שהביא ראייה מאחיתופל שאמרינן אין לו חלק לעוה"ב מכח מה שמרד במלכות בית דוד ולא מכח זה שאיבד עצמו לדעת היינו דשם כיון דמרד במלך. א"כ היה חייב מיתה. ולכך שוב לא נחשב מאבד עצמו לדעת כיון דכבר ה' גברא קטילא ולכך חשב רק מכח מורד במלכות. ומה שהביא ראייה משאול המלך הנה בהגהת סמ"ק והובא בש"ך סי' קצ"ז דאותן קדושים שהרגו עצמן מכל דלא סמכו נפשם לעמוד בנסיון קדושים גמורים הם וראיה משאול וכו'. וא"כ מוכח דהתם הוי מכח שלא סמך לעמוד בנסיון אם ירבו עליו יסורין וכמשחז"ל אלמלי נגדוהו לחמ"ו הוי פלחו לצלמא ומעין זה הוי בשאול דחשש פן ע"י יסורין יבא ח"ו לפרץ. לכך כל כה"ג הוי בכלל קדוש השם וראוי למסור נפשו אבל כל דלא הוי חשש קדוש השם ודאי הוי מאבד עצמו לדעת. ומ"ש דעניות מעביר על דעת קונו וכו'. חדא דמ"מ הבחירה חפשית וכל דאין אונסין אותו ממש ביסורין ודאי יכול הוא לשמור נפשו. ועוד אף אם מעבירין על דעת קונו אטו מעביר אותו על דברים שצריך למסור נפשו עליהן אינו מביאין אותו רק לשאר עבירות אבל לא לע"ז וג"ע וש"ד. וא"כ לשאר עבירות לכמה פוסקים אף אם אונסין אותו בידים אינו רשאי למסור נפשו ואפי' להמתירין הוי רק אם בבירור יבא לידי עבירות שאם לא ימסור נפשו צריך לעשותן אבל לא בכה"ג דאיכא ספקי טובא וכמה עניי' גדולי' והולכין בתום לכך הוי בכלל מאבד עצמו לדעת. וגם מה שהביא ראייה מצדקיה לאו ראייה הוא. חדא דאין למידין הלכה מפי דרש ואגדה. ועוד התם שפיר היה מותר כיון ששחטו בניו רק כדי לנקר א"כ אם ה' ממית עצמו היה בניו נשארין חיים. א"כ מסירת נפשו היה נמשך ממנו הצלת נפשות לכך כל כה"ג באמת לא היה נחשב מאבד עצמו לדעת אבל כל שלא יומשך מזה הצלת נפשות או קידוש השם מבורר רק ברצונו תלוי הדבר ודאי הוי בכלל מאבד עצמו לדעת ואין לו חלק לעוה"ב ואין מעסקין עמו בכל דבר. גם יש לומר בצדקיה כיון שראה שהגדי עינו כל כך שנחרב הבית על ידו א"כ היה לו לעשות כן דרך תשובה וכמו שעשה ר' אליעזר בן דורדייא וגיסו של ר' יוסי והני ודאי קדושים הם ועוד

דצדקיה נחשב מורד במלכות והי' חייב מיתה מן הדין לנבוכדנצר וכמו שקרא עליו המקרא וגם בנבוכדנצר מרד אשר השביעו באלהים חיים א"כ כיון דקרא לו מרידה מוכח שכבר הי' לנבוכדנצר מלך עליו והי' חייב מן הדין מיתה ולכך הוי כמו אחיתופל שלא נחשב מאבד עצמו לדעת גם אז לפי השעה היה ראוי לעשות כן כמו כמה דברים שהיה ראוי להתיר לפי צורך שעה אבל בעלמא יש לו דין מאבד עצמו לדעת בכל דבר וז"ב ונכון:

Riddle of the Week

רמב"ן בראשית פרשת ויחי פרק מח פסוק יז

ירע בעיניו - אולי יוסף היה אוהב את מנשה יותר בעבור היותו בכור לכן חרה לו. והנכון בעיני כי חשב שטעה אביו בהם, ואם היתה ברכתו בבלי דעת לא תבא ברכתו עליהם כי איננה ברוח הקדש כראוי, וכאשר אמר לו ידעתי בני ידעתי, נתפייס:

Rabbi Mordechai Twersky

מבשר הלוי – השגות על הרס"ג עמוד 100

ראי' שהעמלקי הרגו. ומה שאנו משיבים בדבר הזה, הוא שכבר קרו לשאול מקרים של בלבול הדעת במקצת מהזמנים, ככ' ⁽¹⁰²⁾ ובעתתו רוח רעה, ולא יכחד שגם באותה שעה קרה לו כך, מה ששיבש את שכלו עד שהרג את עצמו. ומי שמצבו כך הרי הגנות והעונש נופלים הימנו ⁽¹⁰³⁾.

שו"ת חתם סופר יורה דעה סימן שכו

ונשוב לפי' הברייתא דלא מבעי' דבדיבורא בלא מעשה לא מיחשב מאבד עצמו לדעת אלא ה"ה נמי במעשה גמור כגון שראינוהו חנוק ותלוי באילן על אותו אופן שנראה בודאי שהוא בעצמו תלה א"ע ואירע כן שנמצא תלוי בחדר והחדר סגור מבפנים באופן שנראה שהוא סגר בעצמו או נפול על הסייף [וברמב"ם הגי' נפל על סייפו נתכוון ג"כ שנראה מהענין שסייפו הוא ר"ל שהוא שלט בעצמו] ה"ז חזקה שאבד עצמו בידו אבל מ"מ שלא מדעת היה דתלין רוח רעה ביעתתו ותונבא נקיט ל"י או נתיירא מפני שיעללו בו עכו"ם כשאל וכה"ג סבות המתהפכות עד שנשמע מפיו מתוך יישוב הדעת שהוא עולה מחמת כעס או מיצר כמו שדקדק הרמב"ם בלשונו פ"א מהל' אבל זולת זה לעולם אנו תולין או שלא איבד עצמו כלל או א"נ איבד עצמו מ"מ ה' שלא מדעת ובזה כל דברי הברי"י מתובלים ומתוקנים למעי"י היטב.

שו"ת יביע אומר חלק ב - יורה דעה סימן כד

(י) וע' בס' נהר מצרים (ה' אבלות אות מז), אודות אשה חולנית אשר הרופאים אמרו נואש לחייה, ופ"א מעוצם מכאוביה השליכה עצמה מן החלון ומתה מיד. והורה שאין לה דין מאע"ל. כיון שהיתה סובלת יסורין גדולים.

(יא) ועינא דשפיר חזי להגאון מהר"ש קלוגר בשו"ת האלף לך שלמה (חיו"ד סי' שא), שנשאל במי שהיו לו בעלי חובות הרבה, ונטל סכין וחתך בצוארו, וחטפו הסכין מידו, ואמר הרופא שנתרפא ממכה זו, ואחר עשרה ימים מת, והתודה ועשה תשובה לפני מותו. אם חשוב כמאע"ל. וכו' שהדבר ברור שאין לו דין מאע"ל מתרי טעמי, (א) כיון שהיה עליו בע"ח, ואחז"ל כל מי שיש עליו נושים הרבה נחשב כנידון באש ובמים, שנא' הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים. וא"כ זה גרע ממיתה ונחשב כב' מיתות. וגם בזה"ז מי שאין לו לשלם מושיבין אותו במאסר. וכבר אחז"ל דשבי קשה מכולם. וא"כ זה דומה למ"ש (בסי' שמה ס"ג) דמי שהוא אנוס כשאל המלך אינו חשוב מאע"ל.

Rabbi Wiener

נשמת אברהם יו"ד סי' שלה ס"ק טז

וחשוב לציין שגם למ"ד שמותר להתפלל על חולה שימות, אין זה אומר שממילא גם מותר להורגו בידיים. להתפלל אל השם הוא דבר רוחני ותלוי בהסכמתו יתברך לקבל את התפלה. מאידך להרוג הוא מעשה אדם ואסור מן התורה ככל רציחה ללא תלות על כוונותיו. וכבר כתב הגרש"ז אויערבאך זצ"ל¹⁰⁵: ועוד יותר מזה נלענ"ד שאפילו אם החולה מצטער הרבה באופן כזה שמצד ההלכה מצוה לבקש עליו שימות, וכמו"ש הר"ן בנדרים דף מ' ע"א והובא גם בפוסקים, מ"מ גם באותה שעה שמבקש ומתפלל לדי' שהחולה ימות ג"כ חייב הוא להתעסק בהצלתו ולחלל עליו את השבת אפילו כמה פעמים.

שו"ת חתם סופר יורה דעה סימן שכו

ונשוב לפי' הברייתא דלא מבעי' דבדיבורא בלא מעשה לא מיחשב מאבד עצמו לדעת אלא ה"ה נמי במעשה גמור כגון שראינוהו חנוק ותלוי באילן על אותו אופן שנראה בודאי שהוא בעצמו תלה א"ע ואירע כן שנמצא תלוי בחדר והחדר סגור מבפנים באופן שנראה שהוא סגר בעצמו או נפול על הסייף [וברמב"ם הגי' נפל על סייפו נתכוון ג"כ שנראה מהענין שסייפו הוא ר"ל שהוא שלט בעצמו] ה"ז חזקה שאבד עצמו בידו אבל מ"מ שלא מדעת היה דתלין רוח רעה ביעתתו ותונבא נקיט ל"י או נתיירא מפני שיעללו בו עכו"ם כשאל וכה"ג סבות המתהפכות עד שנשמע מפיו מתוך יישוב הדעת שהוא עולה מחמת כעס או מיצר כמו שדקדק הרמב"ם בלשונו פ"א מהל' אבל זולת זה לעולם אנו תולין או שלא איבד עצמו כלל או א"נ איבד עצמו מ"מ ה"י שלא מדעת ובזה כל דברי הברי"י מתובלים ומתוקנים למעיי' היטב.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שמה סעיף ג

וכן גדול המאבד עצמו לדעת והוא אנוס כשאל המלך, אין מונעין ממנו כל דבר.

שו"ת חתם סופר יורה דעה סימן שכו

אודות אמירת קדיש לא מצאתי כעת דבר בספרן של צדיקי' שדברו מזה וכיוצא בזה ומ"מ נ"ל לפי מה שפירש"י בסנהדרין מ"ו ע"ב אהא דקא' התם ת"ש לא יספדו ולא יקברו פירש"י ואי משום כפרה יקברו ויתכפר להם ומשני דלא תהוי להו כפרה ופירש"י לא ניחא להקב"ה דתהוי להו כפרה לפי שאף על פתח קברן לא היה חוזרים עד כאן לשונו אם כן כל שכן שהקב"ה אינו חפץ שנעשה דבר שיתכפר בו המאבד עצמו לדעת שהרשיע על פתח קברו ואם כן אם הבנים יודעים בעצמם באמת שאביהם איבד עצמו לדעת אפילו אין האבלים האחרים יודעים מזה כלום אם אומרים קדיש הרי הם גוזלים המתים הכשרים וק"ו ממה שכתב מג"א סימן קל"ב בשם תש"ו בנימין זאב בשני אונסי' שא' נהרג וא' מת שבן הנהרג דוחה לבן המת שזה איתכפר לי' בהריגתו מכ"ש שבני הכשרים ידחו לבן מי שאין הקדוש ברוך הוא חפץ שיתכפר לו ואין כאן לחוס על כבוד משפחה במקום גזילת מתים האחרים